Inchinare eroilor desrobitori

Cuvântarea ţinută la radio de d. prof. Mihai Antonescu, vice-preşedintele consiliului de miniştri

Eri, la posturile noastre de Radiodifuziune, d. prof. Mihai Antonescu, vice-preşedintele consiliului de miniştri, a rostit următoarea cuvântare:

Zorii sfinţiţi din 22 Iunie s'au îmbujorat de sângele celor dintâi bravi. Apele Dunării şi ale Prutului au prelins în bătrâna lor matcă românească sângele tânăr al ultimilor mucenici căzuţi pentru pământul creştin al Basarabilor.

Văzduhul nostru s'a frământat de luptă şi de jertfă. Din înaltul lui, pe aripi de vitejie, sburătorii noştri au primit cu freamăt de surâsuri, mândria de a lupta pentru cerul românesc şi de a muri pentru el.

Şi astfel, în ropotul surd al neliniştei noastre, în zbuciumarea exaltată a ceasurilor de luptă şi în fiorul de răzbunare dreaptă care ne-a cotropit aprig sufletele, abia am simţit, că acolo, departe, pe plaiurile Moldovei lui Ştefan, sub cerul de aur al Dunării, istoria neamului şi a armatei noastre a primit darul veşniciei din pumnul de sânge şi de vieţi ale celor dintâi eroi desrobitori căzuţi în luptă.

Sunt puţini, dar sunt mari. Fapta lor cinsteşte ţara, învie trecutul şi sparge viitorului românesc porţi de veacuri în stânca nesfârşirii.

Din stranele vremii au coborît între noi bătrânii ctitori ai neamului.

Ei nu mai au frunţile crunte şi braţul umilit. Ei nu se mai scutură de desnădejde şi dispreţ în faţa faptei noastre, ca până ieri.

Ci, privesc mândri cum în cripta veacurilor se aliniază, ca generalii lui Decebal la Sarmisegetuza, ca plăeşii Moldovei în Cosmin, ca arcaşii lui Mihai la Şelimbăr, unul după altul, drepţi şi mari, mândri şi români, cei dintâi eroi ai desrobirii sfântului nostru pământ.

Sub dalele lui de piatră Eroul Anonim, Eroul Necunoscut tresare.

Umilit, uitat, părăsit, Eroul înveşmântat în flacăra recunoştinţei militare din Parcul Carol, aşteptase ani dearândul să audă goarnele şi rapsozii, luptătorii şi poeţii buciumând chemarea neamului la împlinirea destinului său.

Sub dalele lui de piatră, necunoscutul soldat al jertfei a aşteptat zadarnic.

Azi flacăra mormântului a luminat de viaţă. Sub dalele recunoştinţei s'au adunat umbre,

Umbre de eroi.
Umbre de martiri.
Umbre de ziditori de ţară.
Tu Eroul Necunoscut,
Tu cea dintâi şi cea din urmă nădejde,
Tu care ai făcut din moarte puterea răsăritului,
Tu care din trupul tău de jertfă ai înălţat templu de credinţă şi din mormântul tău ne-ai făcut Altar.

Deschide iarăşi braţele gloriei pe care, numai ţie ţi le-a încredinţat soarta, şi revarsă lumina ta pe câmpurile noastre de bătaie, în luciul apelor româneşti şi în înaltul cerului, pentru ca pretutindeni, flăcăii Regelui Mihai şi ai generalului să simtă chemarea ta ocrotitoare.

Fiindcă neamul românesc ţi-a înţeles şi îţi merită jertfa. In locul vorbelor deşarte de eri, el îţi aduce azi sângele cald al morţii pentru ţară.

Şi-a putut închide o clipă neamul românesc pleoapele lui obosite de aşteptări, adormite de netrebnici; dar azi, când trăsnetul luptei i-a înălţat aprig vitejia, puterea şi fapta, neamul românesc nu se va opri până ce nu va sparge în ţăndări tot ce-i zăgăzueşte viaţa, până nu va prăvăli în sânge, tot ce opreşte dreptul sângelui, până nu va da patriei tot ce este al patriei şi al tău, Erou Necunoscut, floare nepieritoare a veşniciei româneşti.

In acest ceas de zbucium care înalţă aripi de plumb în inimi, gândul meu se îndreaptă cucernic şi cald spre toate româncele.

Ştiu buna mea, ştiu că ţi-e sufletul greu când mă auzi vorbind aşa aprig.

Ştiu că în ceasurile acestea, pe când ţi-e fiul plecat, ţi-ai simţit un ghem de plumb greu în inimă; că ziua îţi arunci ochii spre cer ca să ridici acolo sus, la Dumnezeul blând al vieţii rugăciunea lacrimilor tale. Ştiu că de câte ori se deschide poarta ţi se pare că este el, fiul tău, că s'a întors.

Că noaptea, când susurii vieţii se sting sub icoane, te strecori în genunchi şi ridici două braţe obosite spre acelaş cer, ca să te întorci cu gânduri de presimţire neagră ca o pasăre gonită de furtuna din înălţimea văzduhului.

Ştiu că aflând de morţi şi de răniţi îţi cauţi în suflet un răspuns: este el?

Şi totuşi românce, trebue să vă închideţi în piept durerea şi cu fruntea ţintă spre cer să primiţi destinul drept în faţă.

Fiindcă, aceasta este marea voastră chemare: să fiţi năframe de lacrimi.

Voi sunteţi tampoanele durerii. In sufletul vostru se adună bucuria în care scăldaţi, ca pe un prunc, toată durerea celorlalţi din jurul vostru.

D. PROF. MIHAI ANTONESCU

Istoria însăşi, în ceeace are ea nevăzut, este scrisă cu lacrimile mamelor.

Deaceia, în ceasurile acestea grele trebue să simţiţi în voi puterea mamei lui Ştefan cel Mare, care şi-a izgonit fiul înfrânt şi i-a poruncit jertfa.

Ştiu că aceasta vă va strivi inima. Deaceea îngenunchi în faţa ta, mamă de soldat român, ori unde ai fi şi pe mâinile tale credincioase îmi plec fruntea de credinţă.

Fiindcă Patria nu se poate opri în faţa durerii:

Patria ne cere azi lupta. Patria de cere jertfa.

Dar dacă aceasta trebue să i-o dăm, atunci şi Eroilor, celor ce cad în luptă, trebue să le dăm toată slava noastră.

Sufletul mare al Generalului Antonescu a hotărât ca Statul să ia în grija sa pe urmaşii celor căzuţi.

Avem însă şi alte datorii. Duminica aceasta, este cea dintâi zi mare a Domnului de când Neamul nostru a pornit la chemarea Generalului să-şi despice drum nou în istorie.

Pentru a mărturisi închinarea ce se cuvine Eroilor desrobitori a acestui război, celor dintâi căzuţi, primilor, puţinilor, dar marilor noştri bravi, am hotărît să oficiem Duminică, pe întregul cuprins al Ţării, rugăciuni pentru Eroi şi pentru Ţară.

Urmând pilda de credinţă creştinească a Generalului nostru, am hotărît să facem din această Duminică zi de rugăciune naţională şi de prea mărire.

Pe pământul nostru, sub cerul sfânt al lui Mihai Vodă, au căzut în războiul sfânt nu numai români, dar şi ostaşi germani.

Noi ne apărăm glia, vetrele, credinţa şi drepturile; ei au murit luptând pentru marea lume în plămădire.

Sunt cuprinşi azi în glia noastră românească, fraţi de cruce cu noi, în ceasuri de bejenie, fraţi de mormânt cu noi, în vremuri de furtună şi de moarte.

Cu suflet de român şi de creştin închin un gând de recunoştinţă Eroilor germani morţi pe pământul românesc, departe de pământul Patriei şi de mângâerile Mamei.

Căzuţi în lupta sfântă împotriva duşmanilor Bisericii, sunt sigur că Duminică bisericile noastre vor răsuna de rugă pentru bravii eroi germani, iar gândurile noastre vor topi în sufletul creştin închinarea credincioasă făcută acestor eroi, ca şi când ne-am închina pentru proprii noştri morţi.

Un Neam trăeşte atâta vreme cât Altarele lui ştiu să adune în rugi de viaţă pe acei cari reazămă viaţa unui Neam. Şi poporul nostru şi-a rezemat de veacuri pe liniştea şi puterea Altarelor toată nădejdea lui. Prin această credinţă, cinstindu-ne Eroii şi prea mărind jertfa lor, vom şti păstra nepieritoare făcliile de lumină care ne vor brăzda drumurile veacurilor viitoare.

UN AN, DE CÂND...

Un an, de când Moldoveneasca glie,
A fost ciuntită pe nedrept, sărmana...
Un an, dar lung... — un an de-o veşnicie —
De când, din greu îi sângerează rana...

Un an de când a Prutului şuvoaie
Cu gemăt surd de ape 'nvolburate,
Işi plâng durerea 'n tristele zăvoaie,
Hotărnicind ogoarele fărtate...

Un an de când urgia prădăciunii,
Stăpână'i pe moşia noastră sfântă,
Un an de când drapelul spurcăciunii
Ca un cuţit în glia-i se implântă.

Un an de când harapnicul urgiei
Loveşte crunt spinările plecate...
Un an, de când din noaptea veşniciei,
S'aud adesea, gemete de frate...

Un an, de când îndurerat, şiragul
Românilor fugiţi din sânul gliei,
Pornea la drum, cu traista şi toiagul,
Bătătorind cărarea pribegiei...

Un an, de când hienele 'n caftane
Scuipând pe cei ce-şi părăseau avutul,
Ii petreceau cu râs de lighioane...
Doar Dumnezeu ni-i martor sfânt... şi Prutul...

Un an, de când urgia păgânească
A amuţit clopotniţele toate...
Un an, de când a candelilor iască
Uscată stă 'n altarele uitate...

Un an de când balaurul, pe care
Nu l'au sfidat nici cei voinici, nici slabii,
Se 'ntinde, lăfăindu-se în soare,
Pe glia sfintei noastre Basarabii...

Un an de când...
Dar scris a fost se pare
Ca tot cu drept să-şi capete limanul,
Şi hidra cruntă, leneşă şi mare,
Aci, la noi, să nu 'mplinească anul...

Din zări de înălţare şi lumină,
Un făt-frumos s'a ridicat drept, falnic,
Şi fără frică, preget, nici hodină,
In cruntul duşman, s'a înfipt năvalnic....

Balaurul, se sbate fără vlagă...
Şi fuge 'ntunecat, ca şi păcatul....
S'a prăbuşit mândria lui întreagă,
Căci de acum, i s'a 'mplinit veleatul...

CONST. COLONAŞ

Drepturile românilor asupra Basarabiei

I. — Dela preistorie la istorie

de prof. VICTOR PAPACOSTEA

In Iunie 1940, Sovietele uzând de forţă ne-au răpit pentru a treia oară Basarabia.

Mergând pe drumul imperial al Rusiei de altă dată, spune d-sa, Sovietele şi-au însuşit şi argumentele preferate ale diplomaţiei ţariste: Basarabia reprezintă un bun teritorial al Rusiei, desfăcut din trupul imperiului otoman, iar nu din acela al Statului român.

In al doilea rând, prin statistici şi interpretări demografice incorecte ei contestă românitatea unei provincii, în care chiar hărţile ruseşti antebelice recunosteau o majoritate absolută Românilor.

Şi, înfârşit, potrivit noului curent de gândire, se afirmă că Basarabia intră în spaţiul vital al Rusiei.

Se răspunde pe scurt acestor informaţiuni, cu date pe care ni le pune la îndemână ştiinţa.

Să ne oprim dela început asupra aspectului geopolitic şi asupra afirmaţiei că Basarabia intră în spaţiul vital al Rusiei. Ştiinţa Geografiei fizice şi ştiinţelor naturale au dovedit cu prisosinţă că Basarabia este un teritoriu Carpatic.

După cele mai noui cercetări ştiinţifice, Europa nu se termină la Munţii Urali, ci mult mai spre est, la istmul pontico-baltic, — adică pe linia care uneşte Marea Neagră cu Marea Baltică, plecând dela gura Nistrului şi răspunzând la vărsarea Vistulei. Această delimitare poate fi urmărită în structura geologică, în faună, în floră, ca şi în climă.

Sub raportul structurii, la Răsărit de Nistru, stepa rusească alcătueşte un bloc geologic care a rămas în nemişcare din era primară (straturile pământului sunt paralele, ca foile unei cărţi). In schimb, la vest de Nistru, scoarţa pământului a fost viu frământată de o mare mişcare orogenetică pe urma căreia s'au născut Carpaţii. Formaţia masivului carpatic a rupt sub raportul geologic Europa de stepa rusească. Dealurile Moldovei şi podişul Moldo-basarabean sunt deci pământuri carpatice. Intre râurile ţâşnite din timpul ruperii este şi Nistrul. „Ultima apă carpatică spre Est" cum o numeşte un emerit geograf. Această apă s'a scurs ca pe un jghiab către mare, pe linia unde s'a produs ruptura, însemnând odată mai mult, hotarul de separaţiune între cele două lumi. Astfel am putea spune, că prin însăşi actul de creaţiune al arcului carpatic, Basarabia a fost aşezată în afara stepei. Intr'un singur punct, la Sud, s'a păstrat legătura cu stepa; o adevărată poartă între cele două lumi. Este interesant că Turcii, cucerind Tighina, au dat acestui oraş numele de Bender — adică „Poartă".

Pământ carpatic, podişul moldo-basarabean, a fost din vremuri preistorice câmpul de expansiune naturală al populaţiei carpatice.

Adesea oamenii de ştiinţă şi-au pus întrebarea: „Oare cărei rase, sau naţiuni, aparţineau seminţiile preistorice care locuiau între Carpaţi şi Nistru şi dela cari ne-au rămas atâtea urme bogate de piatră lustruită?"

O întreagă şcoală de învăţaţi ruşi (naţionalişti şi în ştiinţă), în frunte cu Rostovţev, vor să lege aceste regiuni de o pretinsă civilizaţie preistorică şi protoistorică, foarte întinsă, care stă la bazele vechiului stat rusesc.

Pentru această împrejurare noi nu vom cita ştiinţa românească; ne vom mărgini a aminti cuvintele marelui antropolog Eugen Pittard. La capătul unor migăloase cercetări, marele savant cu autoritate mondială, ajunge la următoarea concluzie: „Locuitorii care au înălţat în vremea pietrei lustruite colibele funerare din Moldova sunt aceia cărora mai târziu, istoricii vechi le dă numele de Daci sau Geţi". Aceasta este cea mai impresionantă mărturisire a ştiinţei în favoarea vechimei aşezărilor noastre între Carpaţi şi Nistru.

Inaintarea regelui carpatic Buerebista până la Nistru — şi dincolo chiar — arată că expansiunea militară şi politică a Dacilor urma în mod firesc celei etnice.

Secol de secol, populaţiile carpatice — dacice odinioară, româneşti mai târziu — au continuat să deţină aceste teritorii dela Cetatea Albă până la hotarele Galiţiei, faptul acesta rezultă cu prisosinţă din cronicile bizantine. Transformarea acestei stări de posesiune etnică românească într'o mare misiune politică şi militară de valoare şi interes european a avut loc între anii 1345—1359.

Roma, Apusul, Europa întreagă, exasperate de necontenitele invaziuni venite din stepă, pun la cale o mare cruciadă împotriva hoardelor tătare. Punctul terminus al acestei mari acţiuni militare a fost Nistrul. Deşi sub firma Angevinilor, operaţiunea s'a efectuat se ştie prin Români; la aripa dreaptă prin Basarabia, iar la aripa stângă prin voevozi maramureşeni (Dragoş şi tovarăşii săi).

Statul moldovean s'a născut deci, putem spune, dintr'o mare necesitate europeană; din nevoia unei bariere despărţitoare, opusă seminţiilor barbare ce roiau în stepă. Caracterul militar al statului moldovean s'a menţinut multă vreme. Fortificarea Nistrului a fost grija de căpetenie a tuturor voevozilor de seamă. Cetatea-Albă, Tighina, Soroca, Orheiul, Hotinul — cu regiunile respective locuite de populaţie militarizată — au alcătuit un sistem de apărare care a garantat pacea şi prosperitatea Europei centrale.

Numai sub pavăza puternică a acestui şir de cetăţi a fost cu putinţă prelungirea marilor drumuri comerciale hanseatice spre gurile Dunării şi către Marea Neagră — la Chilia şi Cetatea Albă — unde caravanele comerţului german erau aşteptate de flotele cetăţilor maritime italiene.

Germanii, pe uscat, Italienii pe apă, au deţinut veacuri în şir această întinsă reţea comercială care n'ar fi fost însă cu putinţă fără ordinea politică şi militară a statului moldovean.

In concluzie, pământ carpatic cu origină şi apartinenţă, Basarabia a fost din vremea Dacilor şi până în zilele noastre, câmpul de expansiune etnică şi politică firească al populaţiei carpatice. Sunt sate în Basarabia a căror origine carpatică, ardeleană, mocănească, şi azi încă se mai vede.

Cât de indisolubil este legată această provincie de restul Moldovei, cât de mult intră ea în spaţiul de compensaţie economică al Moldovei, au spus-o Moldovenii în plângerea pe care au rostit-o în 1812 împotriva răpirei: „Basarabia este pentru noi tot câmpul şi inima ţării, — isvorul vitelor, magazia Moldovei, îndemânarea şi adăpostirea pământenilor".

ARMATA ESTE FERICITĂ!

de general rez. VASILESCU PETRE

La 29 Noembrie 1940, după ce cu sufletul îndurerat, asistasem şi eu — neputincios — la sfârtecarea din toate părţile a trupului însângerat al scumpei noastre Patrii trădate, scriam, plin de amărăciune — tot în coloanele acestui mare şi românesc ziar — ur articol intitulat: **„Armata este tristă".**

Spuneam, atunci — din nefericire — un mare şi dureros adevăr, care a impresionat, adânc, pe toţi ostaşii de suflet ai ţării — mari şi mici — cărora li se făcuse marea nedreptate şi nemeritata ofensă, de a li se fi interzis să-şi apere cu sacrificiul vieţii lor, pământul strămoşesc şi onoarea!

De atunci, au trecut aproape şapte luni. Multe s'au întâmplat, în acest răstimp, în mult încercata noastră ţară!

Au fost şi unele evenimente tragice puse la cale de duşmanii ţării şi neamului românesc! Am trăit, însă — cu toate necazurile prin care am trecut — şi clipe înălţătoare!

Generalul Antonescu — şi-a făcut — din chiar prima zi a venirii sale la cârma unui stat în descompunere şi a unui neam nefericit de către o conducere vitregă — un punct de onoare şi un crez de viaţă, din **a reabilita, cât mai curând** — şi înainte de toate — **armata ţării, pentruca, prin ea, să poată reînvia neamul şi reîntregi graniţele.**

Astăzi, această armată a ţării s'a avântat peste Prut, pentruca, executând porunca şefului ei suprem, să şteargă, pentru totdeauna, graniţele artificiale ce se impusese, printro mare nedreptate, neamului românesc, spre Răsărit şi Nord, şi să le mute, din nou, acolo unde şi Dumnezeu a vroit să fie, în vecii vecilor.

Prestigiul cu care acest moment, de începerea reparaţiunilor marei nedreptăţi, strigătoare la cer, **a fost înconjurat, este unic în analele istoriei:** un neam întreg, la îndemnul Conducătorului, a îngenunchiat, rugând pe Dumnezeu să fie alături de el, în lupta pe care a început-o pentru reîntregirea Patriei; marii patrioţi ai neamului şi-au scris sau rostit cuvântul de îmbărbătare cu hotărîre, cu măsură şi cuviinţă — fără insulte, sau ameninţări, fără ură, sau îndemnuri la răsbunare — şi au spus, răspicat, neamului, care îi era datoria, în ceasul de faţă.

Cadrul în care armata ţării a pornit vijelios la luptă, pentru desrobirea neamului şi reîntregirea pământurilor strămoşeşti, a **fost un cadru măreţ, un cadru plin de demnitate.** Acest cadru, potrivit unei armate civilizate şi conştiente de chemarea ei, a fost făcut, încă şi mai strălucitor, prin încrederea, bine-meritată, ce s'a arătat Conducătorului nostru, de către Fuehrerul german, de a fi numit comandant de căpetenie al armatelor germano-române, de pe frontul Moldovei şi Bucovinei. Aceste armate germane şi române, înfrăţite în aceeaşi luptă sfântă, împotriva unui inamic comun au: **un obiectiv apropiat: mutarea graniţelor de Răsărit şi de Nord ale ţării, acolo unde trebue să se găsească de drept.**

Armatei române i s'a făcut înalta cinste de a lupta, în acest răsboiu sfânt, alături de cea mai vitează şi mai bine organizată armată, din câte au existat dealungul istoriei, pentru realizarea supremului scop. Prin aceasta, umilinţele pe care armata noastră le-a suferit, în trecutul apropiat, au fost, însfârşit, şterse; iar greşala ce s'a făcut, de a i se fi interzis să-şi apere, cu arma în mână, pământul strămoşesc şi onoarea, a fost, pe deplin şi pentru totdeauna, reparată.

Astăzi, armata ţării este reabilitată şi fericită!

Să trăiască cei cari i-au procurat această demnă ocaziune!

Să trăiască frăţia sinceră între armatele germane şi române!

Mărturii ruseşti despre Basarabia

(Urmare din pag. I-a)

NEA ORORI". „Cea mai mare calamitate este numărul fantastic de munci silnice impuse populaţiei".

Din cauza acestor silnicii, populaţia moldovenească din Basarabia, sătulă de „liberatorii ortodoxi" preferă să emigreze către cealaltă jumătate a Moldovei care rămăsese „sub jugul turcesc". In legătură cu această situaţie, Casso scrie: **„Către sfârşitul anului 1812, începură emigrările din Basarabia în Principatul Moldovei. Un martor ocular rus, protopopul Cunitzky ne-a lăsat o descriere a acestui exod al ţăranilor; după o sută de ani, impresia dureroasă a desnădejdii, care cuprinsese milioane de locuitori paşnici, nu s'a şters încă. Administraţia în Basarabia era neputincioasă şi nu se afla în stare de a îndepărta răul şi de a distruge bandele de jefuitori care bântuiau provincia".** Şi mai departe: **„Ţăranii se arătau grăbiţi să părăsească locul; ei îngrămădeau în căruţe puţinul lor şi se îndreptau spre malul drept al Prutului pentru a pătrunde pe teritoriul moldovenesc care se afla sub suveranitatea Turciei".** Pentru a împiedeca aceste emigrări, „Moldova fu declarată — continuă Casso — **contaminată de ciumă şi trecerea Prutului fu interzisă şi pedepsită cu moartea".**

Tot în această chestiune, L. Casso notează: **„Planurile noastre, la început fuseseră desigur mai vaste. In 1806 nădăjduiam că vom cuceri ambele principate fără să întâmpinăm rezistenţă şi că le vom transforma în patru gubernii ruseşti. La sfârşit, însă, a trebuit să ne limităm aspiraţiile şi rezultatul a fost achiziţionarea Basarabiei".**

„Anexarea acestei provincii a prezentat mari avantagii pentru noi. Ne apropia de Balcani şi ne consolida stăpânirea la Dunăre, pregătea viitoarea noastră expansiune în dauna Imperiului otoman, în deplină conformitate cu planurile Caterinei II.

Rotunjeam considerabil frontiera noastră sudică, garantând desvoltarea portului Odessa care era în plină formaţiune".

S'au formulat în acea vreme, însă, şi păreri inspirate de o politică mai clar-văzătoare. In această privinţă, L. Casso citează pe amiralul Mordvinof, care scria în 1812, Impăratului Alexandru următoarele: **„Starea înfloritoare a Imperiului rusesc, singurul obiect demn de părintească grije a Majestăţii Voastre, nu pretinde anexarea Moldovei şi Munteniei. Nu prin cuceriri de noui teritorii, ci consolidând şi stăruind în păstrarea vechiului nostru patrimoniu putem să atingem adevărata glorie şi să dobândim recunoştinţa secolelor".**

La rândul său, Ceceagov, înainte de a părăsi Petersburgul pentru a negocia pacea cu Turcii la Bucureşti, roagă pe Impărat să-i completeze instrucţiunile asupra unui singur punct: **„libertatea de a refuza anexarea Moldovei". „Ce importanţă poate avea pentru noi o Moldovă jefuită?" se întreabă el. „Ne va da o frontieră naturală care să ne asigure o pace durabilă?"**

Răspunsul său la toate acestea întrebări e negativ.

Şi totuşi, cârmuitorii Rusiei sovietice, au continuat politica ţarilor autocraţi şi neprevăzători, amatori de expansiuni teritoriale, fără niciun titlu de drept, asupritori de popoare şi dornici să ocupe Rusia cât mai mult în spaţiu, când această ţară a suferit şi în trecut, ca şi astăzi de lipsa unei organizaţii de stat în sensul european. Sovietele ne-au răpit şi ele Basarabia în 1940; iar astăzi, soldatul român a trecut Prutul, ca liberator al ei şi restaurator al drepturilor noastre strămoşeşti asupra acestui ţinut.

Basarabia, înfăptuire românească

(Urmare din pag. I-a)

urma astfel destinul ei daco-roman, hărăzit din timpuri îndepărtate.

Basarabia, provincie dacă, era destinată de soartă să întregească pământul românesc. Stăpânirea românească s'a întins aici în mod natural, în sud domnii basarabi izgonind pe tătari, iar în Nord voevozii moldoveni ridicând cetăţi, ca Hotin, Tighina şi mergând chiar până la Cetatea Albă.

Soldaţii plugari ai acestor voevozi rămaseră în parte în aceste ţinuturi, pe care au izbutit să le păstreze pentru creştinătate, pentru civilizaţie, ca şi pentru interesele economice ale occidentului, cum spunea Nicolae Iorga.

Sufletul românesc se vede în întreaga viaţă populară a Basarabiei. Aici, ca pretutindeni, sufletul ţăranului român creiază din instinct, chiar în clipele cele mai dureroase ale vieţii lui, frumuseţe.

Această frumuseţe o găsim în armonia modestă a caselor basarabene, în costume, covoare, ceramică, până şi în uneltele ţăranului lucrate cu fineţe. In muzică şi în poezie, suntem pe linia unei arte milenare, specific româneşti.

Popoare vecine imită după el, acele înflorituri şi culori ale covoarelor şi vestmintelor şi nu izbutesc să-i egaleze simţul artistic atât de nuanţat şi delicat.

„Făcând parte integrantă din vechea Moldovă, trecând împreună cu ea prin toate peripeţiile istorice, Basarabia nu putea să se deosebească prin nimic de restul Moldovei şi din punct de vedere cultural", — scrie profesorul Ştefan Ciobanu în lucrarea „Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă".

„Până în ziua de astăzi se văd martorii acestei culturi puternice: ruinele maiestuoase ale cetăţilor vechi moldoveneşti, ale Cetăţii Albe, ale Chiliei, ale Sorocei şi ale Hotinului, urmele oraşelor moldoveneşti, ale vechiului Orhei, ale Lăpuşnei, ale Tiutului şi ale atâtor oraşe dispărute, toate acestea vorbesc despre o cultură foarte întinsă pe teritoriul Basarabiei. Iar numărul mânăstirilor, acestor focare de cultură în acele vremuri, ne povesteşte şi mai mult despre nivelul cultural al Basarabiei".

„Din raportul mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni dela 1812, în Basarabia erau 749 de biserici în 755 de sate şi oraşe, dintre care frumoasa biserică Sfântul Dimitrie din Orhei zidită de Vasile Lupu; biserica din Căuşani, probabil din veacul al XV-lea înfrumuseţată de zugravii moldoveni şi restaurată de Scarlat Grigorie Ghica şi Grigorie Calimah, domnii Moldovei, cu chipurile lor pe pereţi; biserica Sfântul Nicolae din Chilia, restaurată de Vasile Lupu; vechea biserică aşa zisă armenească dar de fapt moldovenească din Cetatea Albă şi atâtea biserici în stil moldovenesc, cari s'au păstrat şi astăzi prin sătuceniile noastre", — continuă d. profesor Ştefan Ciobanu.

Când printr'un tratat „fraudulos, poate unic în istoria omenească", cum îl numeşte d. Ciobanu, Basarabia ajunge să poarte jugul amar al stăpânirii ruseşti, populaţia se simte cu adevărat nenorocită şi ajunge, ca în timpurile năvălirii popoarelor barbare, să-şi părăsească gospodării şi să se refugieze în munţi şi în păduri.

Şi deşi această stăpânire venea după masacrele turcilor în veacul al XVIII-lea la Bender, Ismail, Hotin, Chilia, populaţia românească consideră mai nenorocită stăpânirea rusă în timpul căreia a fost sărăcită şi maltratată. E deajuns a răsfoi dosarul „Despre diferite ofense şi asupriri din partea militarilor, cauzate locuitorilor Moldovei şi Valahiei", ca să capeţi o idee despre purtările ruşilor în ţările ocupate, scrie tot d. profesor Ciobanu.

Insuşi generalul rus Kiseleff recunoaşte într'un document că „locuitorii fugeau din Basarabia, preferând ocârmuirea turcească, grea pentru ei, celei a noastre".

Din timpul războiului ruso-turc chiar, Divanul Moldovei, văzând dezastrul spre care merge ţara din cauza purtări ruşilor, scria într'un memoriu adresat lui Cusnichov, împuternicitul Rusiei:

„Istovirea puterilor locuitorilor săraci, soarta lor plină de obosească, disperarea a fi în situaţia de a suporta greutăţile puse pe ei şi hotărîrea lor definitivă a se refugia mai cu seamă în unele sate din judeţele Moldovei de jos, nu numai ne-au pus pe gânduri, dar ne-au adus la o scârbă sufletească".

Nemulţumirile ţăranilor erau atât de mari, încât chiar stăpânirea rusească a găsit de cuviinţă să-i întrebe cum ar putea fi mulţumiţi.

Intr'un memoriu de răspuns, ţăranii din judeţul Hotin scriu:

„La întrebarea ce ni se face de către premilostivirea stăpânire ca să arătăm cu ce obiceiuri ar fi mulţumirea noastră ca să pitrecem noi ţara şi să trăim deacum înainte, noi arătăm că suntem mulţămiţi ca să trăim cum au trăit părinţii şi strămoşii noştrii cu obiceiurile moldoveneşti, cu care şi noi ne-am trezit".

Iată atât de puternic afirmată conştiinţa românească, la un grup de ţărani, la fel de puternică ca şi în raportul înaintat împăratului Alexandru I de boerii basarabeni, prin mitropolitul Gavriil Bănulescu, la 1815:

„Moldova, ca colonie romană, în vechime se ocârmuia cu legile romane; în timpurile din urmă ca a devenit o regiune dependentă de imperiul Constantinopolului, şi cum stăpânitorii creştini, atât şi cei musulmani, n'au luat dela ea drepturile ei" ,scrie mitropolitul, Iar boerii spun: „Al patrulea veac trece de când Moldova se ocârmueşte cu legile şi regulamentele ei, şi prin urmare, s'ar putea crede că ea nu le-a avut şi nu le are acum? Oare nu există vechile obiceiuri moldoveneşti şi pravilele permanente? Oare nu există pravilele lui Vasile Vodă"?

Nici odată în cei 100 de ani de asuprire rusească — în care limba românească era alungată din şcoli, scrisul românesc era oprimat, iar cuvintele de revoltă înăbuşite sângeros — nici odată poporul n'a putut să-şi piardă simţămintele româneşti din 500 de ani de viaţă românească sub stăpânirea voevozilor Moldovei, veacuri de glorie în apărarea Europei împotriva năvălitorilor.

Duiosul Alexandru Mateevici cântă în versuri, de o sensibilitate unică, frumuseţea limbii patriei sale:

Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng şi care-o cântă
Pe la vatra lor ţăranii...

ROMÂNII, INTEMEIETORII ORAŞULUI CERNĂUŢI

(Urmare din pag. I-a)

colai Costin când era staroste al Cernăuţilor, luându-le odată cu sine la Iaşi şi făgăduind târgoveţilor că le va aduce înapoi. Dar el nu s'a mai înapoiat cu hrisoavele.

Nu se află, deci, la vornicia (primăria) Cernăuţi alte hrisoave decât numai câteva cărţi domneşti de slobozenie prin care se scutesc de darea „solăritului" locuitorii din Cernăuţi, satul Roşa, mănăstirea Horecea, care se află pe pământul oraşului".

Făcând această mărturie, Nicolae Grecu a predat colonelului Metzger trei documente, trei hrisoave domneşti — şi anume: unul, dat de Constantin Cehan-Racoviţă Vodă, privitor la scutirea mânăstirii Horecea şi a locuitorilor oraşului Cernăuţi de darea „solăritului"; şi două date de Grigore Ion Ghica Călmaşul şi Ion Matei Ghica, voevozii Moldovei, prin care se scutesc de aceeaş dare locuitorii oraşului Cernăuţi şi ai cartierului mărginaş Rosa.

Colonelul Metzger a prezintat aceste hrisoave celorlalţi doi români, membri ai comisiunii, boerilor Ioan Calmuschi şi Alexandru Ilschi „căpitani moldoveni", care îndeplineau rolul de „asesori". Acestia, după ce au cetit cuprinsul lor, le-a dat interpretului român al comisiunii, Petru Aron, ca să le tălmăcească în limba germană.

După aceea, preşedintele comisiunii, colonelul Metzger, a întrebat pe reprezentanţii români ai oraşului Cernăuţi:

— „N'aveţi Dvs. la dispoziţie vreun act de hotărnicie în care să se arate hotarele oraşului Cernăuţi?"

— „Este o hotărnicie — a răspuns un bătrân, — dar nu ştiu unde se află. Dorim însă să se facă o carte de blestem, ca acela ce are hotărnicia Târgului să o dea la iveală".

Atunci Vasile Grecu „vornicul", înaintă cu un pas spre preşedinte şi făcu următoarea declaraţie:

— „Cred că hrisovul domnesc de hotărnicie al oraşului nostru a rămas în mâinele repausatului Dumitraş Taboră. Boerul acesta a avut o judecată cu alt boer pentru satul Mihalcea de lângă Cernăuţi. Şi pentru că Dumitraş Taboră nu-şi mai putea arăta hotarul, i-am dat eu însumi hrisovul domnesc de hotărnicie a Cernăuţilor, ca să-i fie de ajutor. Dar nu l-am mai primit înapoi.

„Când muri Dumitraş Taboră noi, cei din oraş, n'am putut merge să ne căutăm hrisovul, căci se lăţise vestea că acolo (la Mihalcea) bântue holera".

In faţa comisiunii a fost apoi chemată Nastasia, văduva lui Dumitraş Taboră, recăsătorită cu Boşniag.

Ea a mărturisit, sub jurământ, că „poate să jure, nu numai aici, ci într'o sută de biserici, că hrisovul oraşului n'a ajuns în mâinele ei, căci nici nu i-ar fi fost spre vreun folos.

Ceilalţi fruntaşi români din Cernăuţi au spus că acel hrisov „nu-i de mare trebuinţă", căci „sunt şi se văd şi azi semnele străvechei hotărnicii, parte în pietre de hotar, parte în pârae şi movile în deobşte cunoscute".

Celelalte documente austriace din 1782, din „Liber granicialium", dovedesc cu prisosinţă că Românii din vremuri străvechi au fost stăpânitorii Bucovinei şi ei au întemeiat toate oraşele, târgurile şi satele din acest frumos ţinut al Moldovei.

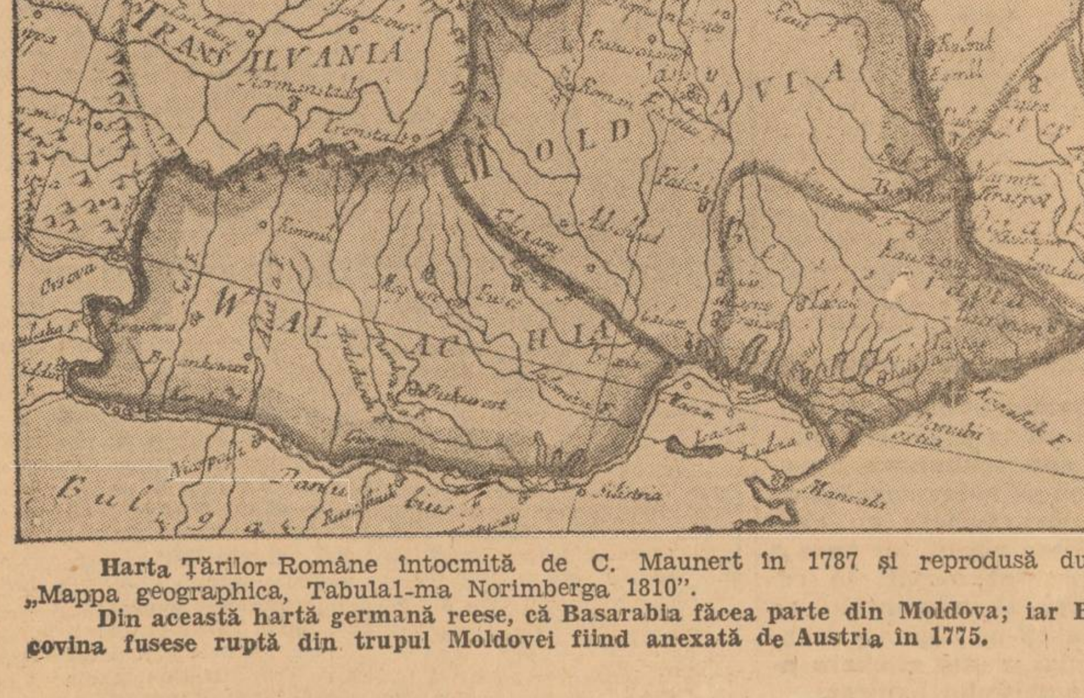

Harta Ţărilor Române întocmită de C. Maunert în 1787 şi reprodusă după „Mappa geographica, Tabula1-ma Norimberga 1810".

Din această hartă germană reese, că Basarabia făcea parte din Moldova; iar Bucovina fusese ruptă din trupul Moldovei fiind anexată de Austria în 1775.